

FYLKESMANNEN I OPPLAND SIN
TILRÅDING TIL MILJØDIREKTORATET OM

VERNEPLAN FOR SKOG

VERN AV
TRE OMRÅDER I FEM KOMMUNER I
OPPLAND FYLKE

August 2016

1. Tilråding

Fylkesmannen i Oppland legger med dette fram forslag om Verneplan for skog. Verneplanen kommer inn under ordningen med frivillig vern av skog.

Ved brev av 20. mai 2016 ble fem områder sendt på høring med forslag til vern. Tre av områdene tilrås nå vernet i medhold av naturmangfoldloven som naturreservater. Områdene utgjør et nytt verneareal på ca. 8070 dekar, hvorav ca. 6900 dekar er produktiv skog.

Følgende områder foreslås vernet:

1. Dørdalen, ca. 2720 dekar, i Gausdal kommune
2. Øytjernet (utvidelse), ca. 2180 dekar, i Gjøvik og Søndre Land kommuner
3. Nørdestebøberget, ca. 3170 dekar, i Nordre Land og Etnedal kommuner

To andre områder ble sendt på høring 20. mai 2016, Vinstra elva, ca. 4260 dekar i Nord-Fron kommune, og Islandselvi, ca. 630 dekar, i Sør-Aurdal kommune. Innen nødvendige tidsfrister vil det ikke være mulig å få i stand avtaler om frivillig vern for alle grunneiere i disse områdene. Fylkesmannen vil derfor avvente en tilråding for disse to områdene til slike avtaler foreligger.

2. Hjemmelsgrunnlag

Vern av spesielle områder eller forekomster skjer i medhold av "lov om forvaltning av naturens mangfold" (naturmangfoldloven) av 19.6.2009. I loven er det gitt hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier. Aktuell verneform for områder i denne verneplanen er naturreservat. Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i statsråd etter naturmangfoldloven § 37.

Som naturreservater kan vernes områder som

- inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,
- representerer en bestemt type natur,
- på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,
- utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller
- har en særlig naturvitenskapelig verdi.

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til å få verneverdier som nevnt over, gjennom fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel.

Etter fylkesmannens vurdering tilfredsstiller de foreslåtte naturreservatene i denne tilrådinga kravene i naturmangfoldloven § 37. Formålet med vernet er i hovedsak å bevare områder med en stor andel gammel naturskog med tilhørende naturmangfold i form av plante- og dyrearter, naturtyper og økosystemer. Alle områdene inneholder truet, sjelden eller sårbar natur. Alle områdene er også representative for de respektive hovednaturtypene for den regionen de ligger i. Alle har i tillegg en særlig naturvitenskapelig verdi pga. forekomst av spesielle arter og/eller naturtyper. Det vises for øvrig til de enkelte verneforslagene og formålene med disse.

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal de miljørettslige prinsippene i lovens §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet, så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget om naturverdiene i de foreslåtte verneområdene bygger på registreringer og kartlegginger utført og innhentet av konsulentfirmaer og enkeltpersoner med høy kompetanse innenfor fagfeltet (se under).

Foreslåtte verneforskrifter fastsetter restriksjoner for bruk som vil kunne få negative konsekvenser for verneverdier og verneformål. Dette vil gi områdene økt beskyttelse. Samtidig åpner forskriftene for en videreføring av enkelte aktiviteter. Dette er aktiviteter som ut fra dagens kunnskap vil ha liten eller ingen innvirkning på verneverdiene. Det er viktig at vernet ikke blir strengere enn det som er nødvendig for å ta vare på disse verneverdiene. Fylkesmannen mener de foreslåtte naturreservatene vil bidra på en positiv måte for å oppfylle forvaltningsmålene for naturtyper og økosystemer og arter, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Fylkesmannen vurderer å ha en god og tilstrekkelig kunnskap om de berørte artenes bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og områdenes økologiske tilstand, samt virkningene av verneforslagene på naturmangfoldet. Kravet om kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 anses derfor oppfylt. Fylkesmannen anser på denne bakgrunn risikoen for utilsiktede negative virkninger på naturmangfoldet ved et vernevedtak som liten, og § 9 i naturmangfoldloven kommer derfor ikke til anvendelse.

Fylkesmannen mener vernetiltakene vil redusere den samlede belastningen på økosystemene verneforslagene representerer. På denne måten vil vernetiltaket ha en positiv virkning på økosystemene, jf. § 10 i naturmangfoldloven. Siden vernetiltaket etter Fylkesmannen sin vurdering ikke vil skade naturmangfoldet, kommer naturmangfoldloven § 11 ikke til anvendelse. Fylkesmannen kan på samme måte heller ikke se at naturmangfoldloven § 12 har relevans i sammenheng med vernetiltaket.

2. Saksbehandling

Nedenfor følger en summarisk oversikt over saksbehandlingen.

Den naturfaglige dokumentasjonen for verneplanen er hentet fra lokalitetsbasen for skogområder prosjekt Frivilligvern for året 2014 og tilsvarende prosjekt Bekkekløfter fra 2007. Alt arbeidet i prosjektene nevnt over er utført av Norsk Institutt for naturforskning (NINA), BioFokus og Miljøfaglig utredning.

Naturverdiene i områdene er hentet fra fagrapportene og er angitt etter verdiene «lokalt verdifullt» (*), «regionalt verdifullt» (**) og «nasjonalt verdifullt» (***). I fagrapportene fra bekekløftprosjektet er områdene verdivurdert etter en noe annen skala og med tallverdier. Her er verdiene, «1, lokalt verdifullt», «2, lokalt til regionalt verdifullt», «3, regionalt verdifullt», «4, regionalt til nasjonalt verdifullt», «5, nasjonalt verdifullt» og «6, nasjonalt verdifullt og svært viktig».

Tabell 1. Oversikt over saksbehandlingen

Område	Tilbud	Aksept av tilbud	Oppstart	Forhandlinger avsluttet
Dørdalen	22.09.2014	08.07.2015	10.03.2016	August 2016
Øytjernet (utv.)	18.03.2014 09.03.2015 13.11.2015	20.10.2015	10.03.2016	Juni 2016 for 4 av 5 grunneiere, pågår for den siste
Nørdstebøberget	27.05.2014 28.05.2015 16.10.2015 29.01.2016	22.02.2016	10.03.2016	Pågår

Alle områdene ble sendt på lokal og sentral høring ved Fylkesmannens brev av 20.05.2016. Frist for å avgi uttalelse var satt til 05.08.2016. Høringsutkastet ble lagt ut til offentlig ettersyn på Fylkesmannens nettside og i de berørte kommuner og kunngjort ved annonse i aktuelle aviser i tillegg til Norsk Lysingsblad.

Verneplanen er sendt på høring til alle berørte grunneiere, rettighetshavere, berørte kommuner og Oppland fylkeskommune, samt:

Lokal høring: Mjøsen Skog SA, Viken Skog SA, SB Skog AS, Oppland Bondelag, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Forum for natur og friluftsliv Oppland, Naturvernforbundet i Oppland, Norsk Ornitologisk Forening avd. Oppland, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland, Oppland Orienteringskrets, Oppland Skikrets, Statens vegvesen Region øst, Forsvarsbygg, VOKKS Nett og Eidsiva Energinett.

Sentral høring: AVINOR AS, Biologisk institutt UIO, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbaneverket, Kjemisk Forbund, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Luftsportsforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bergindustri, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norskog, Norsk Zoologisk Forening, NSB hovedadministrasjonen, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, Riksantikvaren, SABIMA, Statens landbruksforvaltning, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Statskog SF, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge og Telenor Servicesenter for nettutbygging.

Det er mottatt i alt 10 uttalelser til høringsforslaget for de tre områdene denne tilrådingen omfatter.

3. Viktige endringer under behandlingen av verneplanen

Under verneplanprosessen er det gjort lokale tilpasninger til verneforskriftene bl.a. for å ivareta hensynet til utkjøring av felt storvilt, oppsetting av midlertidige, mobile jakttårn for storviltjakt, vedlikehold og opprusting av eksisterende veger, traktorveger og motorisert ferdsel på disse i forbindelse med utkjøring av felt storvilt og skogsdrift i tilgrensende områder, oppsetting av gjerder og sankertrøer, etablering av nye stier og annen enkel tilrettelegging for friluftsliv, ridning og bruk av sykkel og hest og kjerre langs bestemte traseer, oppkjøring av skiløyper, opplagring av båt, etablering av saltplasser for bufé og hjortevilt, merking, rydding og vedlikehold av eksisterende spesielt tilrettelagt sti og oppholdsområde i forbindelse med et rehabiliteringssenter og nødvendig motorferdsel for å drifte dette, vedlikehold av bygninger og anlegg herunder elgtårn, gapahuk og drikkevannsbrønn, nødvendige tiltak for vedlikehold av tilgrensende veger, skjøtsel av randsoner mot dyrket mark, sikkerhetstiltak mot flom i Dørjas nedre deler og bestemmelser om bruk, vedlikehold og fornying av eksisterende kraftlinjer. Grensene er justert langs tilgrensende veger for å ivareta framtidig vedlikehold og opprusting av disse og det er tatt ut dyrket mark som lå inne i tilbudet, i tillegg til en del yngre, produktiv skog.

4. Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser

Innenfor områdene finnes det stedvis enkelte forekomster av yngre, forholdsvis tett skog framkommet hovedsakelig gjennom naturlig foryngelse etter tidligere hogst. Sannsynligvis vil det ikke bli behov for skjøtsel i form av tynninger i disse bestandene, men det kan ikke ses bort fra dette. Ut over dette foreligger det ikke forhold ved områdene som skulle medføre spesielle konsekvenser for forvaltning, økonomi eller administrasjon.

5. Generelle merknader til verneplanen

Følgende instanser har ingen merknader til verneforslagene: Statens vegvesen, Jernbaneverket og Industri Energi.

5.1 Merknader ved høring

Landbruksdirektoratet mener høringsdokumentene gir en god beskrivelse av hvordan områdene i dag nyttes i landbrukssammenheng, og forslag til vernebestemmelser er også utformet på en slik måte at denne bruken kan fortsette. Direktoratet viser til at det er gitt bestemmelser om at det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdene om bruk av nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransportering av syke og skadde bufe. Direktoratet presiserer at det må være mulig å sende en slik melding også utenom ordinær arbeidstid.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) kan ikke se at de tre foreslåtte verneområdene kommer i konflikt med registrerte forekomster av mineralske ressurser av regional eller nasjonal verdi, eller masseuttak. DMF har derfor ingen merknader til høringen.

Kartverket forutsetter at kartene over verneområdene utarbeides og presenteres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Kartverket har ansvar for Sentralt stedsnavnregister (SSR), og viser til at offentlige instanser har plikt til å følge skrivemåten i SSR. Kartverket forutsetter at forholdet til stadnamslova og SSR bringes i orden i forbindelse med vernevedtaket. Videre forutsetter Kartverket at vernemyndighetene melder inn navnene på naturreservatene til Kartverket for registrering i SSR.

Språkrådet minner Fylkesmannen om at alle nye naturreservatnavn skal meldes inn til Sentralt stedsnavnregister v/Kartverket.

Forsvarsbygg har ikke merknader til planavgrensningen for områdene. Forsvarsbygg er tilfreds med at alle verneforskriftene inneholder en generell unntaksbestemmelse for landing og start med Forsvarets luftfartøy.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) er positiv til at skog vernes mot moderne maskinelt skogbruk og ønsker at uberørt natur kan oppleves både til fots og på tråsykkel og er tilfreds med at ferdsel med sykkel tillates på eksisterende stier i flere av områdene som foreslås vernet, tilsvarende friluftsløven § 2 og føringer gitt av Regjeringen og Miljødirektoratet. NOTS ønsker å bidra med sin kompetanse overfor forvaltningsmyndighetene, og presiserer at de ønsker å unngå at terrengsykling skader naturmiljøet, men på riktig grunnlag.

5.2 Fylkesmannens kommentarer og tilråding

Forholdet til det offentlige kartgrunnlaget og Sentralt stedsnavnregister (SSR)

Vernekartene produseres nå av Miljødirektoratet, og det er sentrale myndigheter som har ansvaret for å melde inn navnene på naturreservatene til Kartverket for registrering i SSR. Fylkesmannen forutsetter at dette blir gjort. Dette kan f.eks. gjøres i forbindelse med at KLD melder vernevedtakene inn for Kartverket for tinglysing på den enkelte eiendom.

Melding til oppsyn om uttransport av syke og skadde bufe

Melding til oppsyn i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe skal om mulig gis i forkant av kjøring. Dersom dette ikke er mulig, kan slik melding også sendes i etterkant. Melding kan gis på telefon, sms eller e-post. Slike meldinger kan også gis utenom ordinær arbeidstid. Da vil sms og e-post være mest hensiktsmessig.

Sykling

Fylkesmannen vil følge opp sentrale retningslinjer for sykling i verneområder. I dette ligger også at i områder med naturverdier som er spesielt sårbare for terrengslitasje og forstyrrelse kan det bli et forbud mot sykling langs stier og traktorveger. Fylkesmannen har notert seg at NOTS ønsker å bidra med sin kompetanse inn i naturforvaltningen.

6. Beskrivelser og merknader til det enkelte område

Dørdalen naturreservat i Gausdal kommune (2720 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Formålet med naturreservatet er å bevare en bekkekløft med gammel og artsrik skog med rike vegetasjonstyper som har stor verdi for bevaring av biologisk mangfold. Videre er formålet med naturreservatet å bevare et område med særlig verdi for biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, plante- og dyrearter og naturlige økologiske prosesser. Naturreservatet har en variert vegetasjon og et variert artsmangfold. I naturreservatet er det frodige, lauvdominerte høgstaudeskoger og gråor-heggeskog med et høgt antall sjeldne og sårbare plantearter. Særlig er forekomsten av bergveggsmiljøer og en sjelden lavflora interessant. Det er en målsetting å la gammelskogen få utvikle seg fritt slik at verneverdiene knyttet til denne skogen blir større. Det er særlig kombinasjonen av gammelskog, stedvis høy produktivitet og dyp bekkedalsprofilsom gjør Dørdalen viktig m.h.t. biologisk mangfold. På element- og skogtypenivå er det særlig beskyttete bergveggmiljø nær vassdraget og frodige, lauvdominerte høgstaudeskoger i nedre del av områdeavgrensingen som peker seg ut som "hotspot"-lokaliteter for sjeldne og truede arter. Hele 19 rødlistearter er påvist, hvorav 2 EN-arter og 7 VU-arter (Norsk rødliste for arter 2006), noe som må betraktes som et relativt høgt antall. Mangfoldet av kontinuitetskrevende gammelskogsarter er likevel lågt, noe som svarer til den svake kontinuiteten i gammelskogselement. Noe dårlig arrondering (og stedvis betydelig negativ kanteffekt), svak kontinuitet i gammelskogselement, og individfattige forekomster av de fleste påviste rødlistearter gjør at Dørdalen vurderes til (kun) regionalt til nasjonalt viktig i bekkekløftsammenheng, tilsvarende tallverdi 4. Naturreservatet vurderes å ville kunne bidra vesentlig til inndekking av den prioriterte skogvern mangelen "internasjonal ansvarstype (bekkekløft)". Avgrensingen omfatter for øvrig ganske store areal med høgstaudeskog, gråor-heggeskog og boreal lauvskog, som alle er prioriterte mangeltypene innen landsdelen. På bakgrunn av det høye antallet truede og sårbare arter kan lokaliteten også ha betydning i forhold til den generelle mangelen som gjelder rødlistearter. Området har verneverdien 4, regionalt til nasjonalt verdifullt.

Planstatus

Området er i sin helhet landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Andre interesser

Brukerinteressene i området er knyttet til skogbruk, beite, jakt og annet friluftsliv. Bl.a. krysser en tilrettelagt sykkelsti området. Det produktive skogarealet er ca. 2416 dekar, og det er en stående kubikkmasse på ca. 29500m³. Verneforslaget grenser til eksisterende private veger som må ha rom for vanlig vedlikehold. Statnett har en 300 kV kraftledning mellom øvre Vinstra og Fåberg som krysser området. Det er behov for vedlikehold og eventuelt nyoppføring av gjerder innenfor området i forbindelse med beite. Slikt vedlikehold omfatter også nødvendig rydding av vegetasjon ved gjerdet slik at dette ikke blir ødelagt av f.eks. vindfall. Ved nyoppføring av gjerde vil det måtte bli gitt tillatelse til nødvendig rydding av vegetasjon for slik etablering. Forslag til vernegrense ligger noen steder i nærheten av dyrkamark. Her vil det kunne bli snakk om å ta ut vindfall. I vegen på vestsida av dalen, der grensa for forslag til verneområde følger vegen i en avstand av 10m fra midten av denne, kan det på eiendomsdelet mellom gnr./bnr. 73/1 og 68/17, bli aktuelt å anlegge ei ferist. Dette arbeidet kan komme til å berøre verneområdet. En slik etablering vil ha svært liten negativ konsekvens for verneverdiene i området. På eiendommen gnr./bnr. 73/4 står det to løer som ønskes vedlikeholdt, jf. verneforskriftens bestemmelse om vedlikehold og istandsetting av

kulturminner. Arealer langs vassdraget og nedstrøms verneforslaget har vært utsatt for skader i forbindelse med flom. Det er derfor planer om å kunne gjennomføre tiltak i vassdraget for å redusere farene for slike skader. Disse tiltakene er primært tenkt gjennomført utenfor/nedenfor aktuelt verneområde, men det kan bli behov for tiltak også innenfor de nedre delene av verneområdet ut for Skåndalen.

Trusler mot verneverdiene

Den mest umiddelbare trusselen mot verneverdiene er skogbruk med større og mindre hogstinngrep og tilhørende bygging av skogsveger. En fornyelse av eksisterende kraftledning gjennom området ved å bygge en ny kledning ved siden av denne, vil kunne redusere verneverdiene i området.

Tekniske inngrep

En 300 kV kraftledning krysser dalen i øvre del. Nordenfor denne går en gammel ferdaveg/kløvsti over dalen. Denne er tilrettelagt som en sykkelsti. To traktorveger går så vidt inn i området. På eiendommen gnr./bnr. 73/1 ligger det en brønn.

Høringsuttalelser

Språkrådet har ingen merknader til skrivemåten.

Statnett viser til at et vern som foreslått vil medføre at 300 kV ledningen mellom øvre Vinstra og Fåberg inkluderes i naturreservatet. Statnett ber om at vernet verken må vanskeliggjøre ombygging, drift og vedlikehold av ledningen, eller utbedringer av akutte hendelser på ledningsstrekket. Når ledningen etter hvert fornyes, er det vanlig å bygge ny ledning ved siden av eksisterende ledning, bl.a. for å unngå utkoblingstid. Deretter saneres som regel gammel ledning. Statnett ønsker derfor primært at et belte på 100 meter på hver side av senterpunkt ledning, tas ut av verneforslaget, slik at det gir Statnett nødvendig fleksibilitet med tanke på en eventuell fornyet ledning. Alternativt ønsker Statnett at § 3 i verneforskriften endres slik at *«framføring av luftledninger, jordkabler»* tas ut. Videre ønsker Statnett å endre ordlyden i § 4 (generelle unntak fra vernebestemmelsene) fra den foreslåtte, *«Oppgradering/fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet»* til, *«Oppgradering/fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt langs eller i eksisterende trasé. Forvaltningsmyndigheten skal underrettes om planene i god tid før iverksettelse»*. Statnett gjør oppmerksom på at det er et jevnlig behov for å rydde kraftgater, samt behov for inspeksjon og vedlikehold av ledningene. Statnett mener at bestemmelsen i § 7 bokstav n om at det må søkes om *«nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold, oppgradering og fornyelse av kraftledninger»* gjør dette problematisk, da det medfører at det må søkes om dispensasjon hver gang driftspersonell må ut i felt. Statnett ber derfor om at bokstav n i sin helhet tas ut av § 7 og innarbeides sammen med § 6 bokstav e som angir generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene. Statnett foreslår da følgende ordlyd på § 6 bokstav e: *«Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg, samt i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og oppgradering og fornyelse av kraftledninger»*.

Landbruksdirektoratet viser til at det for Dørdalen er gitt spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for etablering av saltplasser, men ikke for motorisert ferdsel i forbindelse med et slikt tiltak. Direktoratet ber Fylkesmannen vurdere om det kan gis slike bestemmelser.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding

Fylkesmannen mener foreslåtte bestemmelser i verneforskriften ivaretar Statnett sitt behov for utbedringer av akutte hendelser på ledningsnettet, jf. bestemmelsene § 4 bokstav h og § 6 bokstav e.

Fylkesmannen ser Statnett sitt behov for å kunne fornye eksisterende 300 kV kraftledning gjennom området, forutsigbarheten for at et slikt tiltak kan gjennomføres og at en slik fornyelse ikke går ut over leveringssikkerheten. Samtidig har Fylkesmannen et klart ønske om at Dørdalen må bevares som et sammenhengende økosystem og verneområde der verneverdiene blir ivaretatt på best mulig måte også ved fornyelse av kraftledningen. Fylkesmannen viser her til at foreslått bestemmelse § 7 bokstav m i verneforskriften allerede gir en hjemmel til å fornye eksisterende kraftledning gjennom området, inklusive bygging av ny ledning parallelt med eksisterende samtidig som nåværende rives i ettertid. Fylkesmannen mener at intensjonen i verneforskriften for disse bestemmelsene om kraftledningen er at en slik tillatelse skal kunne gis. Vernemyndigheten har imidlertid et klart behov for å kunne ha nødvendig dialog med Statnett for bl.a. avbøtende tiltak i forbindelse med planlegging og gjennomføring av et slikt tiltak. På samme måte må Statnett ha dialog med og tillatelser fra andre myndigheter for bygging av en slik ny kraftledning. Forarbeidene til et vernevedtak for Dørdalen naturreservat bør imidlertid være tydelige på at det er en klar intensjon at ny kraftledning skal kunne tillates etablert gjennom naturreservatet og erstatte den gamle. Fylkesmannen vil på denne bakgrunn heller ikke tilrå noen endring av § 3 bokstav c i verneforskriften. Fylkesmannen viser her til hjemmelsgrunnlaget for tillatelse i § 7 bokstav m og til at § 3 bokstav c er en standard vernebestemmelse som ikke bør endres, da den også omfatter andre luftledninger enn den eksisterende. Fylkesmannen vil derfor ikke tilrå en endring av grenser eller verneforskriften § 3 bokstav c som foreslått av Statnett.

Statnett ønsker også en endring av verneforskriften § 4 bokstav i. Det er ikke gitt en nærmere begrunnelse for dette ønsket. For vernemyndigheten er det viktig at oppgradering/fornyelse av kraftledningen skjer på en slik måte at verneformål og verneverdier blir minst mulig berørt. Denne bestemmelsen sikrer den nødvendige dialogen mellom Statnett i dette tilfellet og vernemyndigheten i forbindelse med oppgradering/fornyelse som blir gjort, og der det kan være en mulighet for at verneformål/verneverdier blir berørt. Se også drøftingene over. Vi forutsetter uansett at vernemyndigheten blir underrettet i god tid om mulige endringer. Dette anser vi også som en god praksis i dag. Bestemmelsen er i tillegg en standardtekst det tidligere er oppnådd enighet om mellom Miljøverndepartementet og Olje- og energidepartementet. Fylkesmannen vil etter dette ikke tilrå en endring av verneforskriften § 4 bokstav i.

Det er et nasjonalt mål at motorferdselen i verneområdene reduseres til et minimum. Det er også viktig at nødvendig motorferdsel skjer til tider og på en måte som ivaretar hensynet til verneformålet for områdene. Statnett vil få de nødvendige tillatelser til motorferdsel for å drifte, vedlikeholde og fornye kraftledningen, der dette skjer gjennom en prosess og dialog der både verne- og brukerhensyn blir ivaretatt. Det vil kunne gis flerårige tillatelser. Det er derfor ikke slik at det må søkes om tillatelser hver gang driftspersonell må ut. Fylkesmannen tilrår ingen endring i verneforskriften § 7 bokstav n.

Innenfor forslag til Dørdalen naturreservat er det korte avstander for eventuell utplassering av saltsteiner. Det er derfor heller ikke blitt ansett å være noe behov for motorferdsel for utsetting. Imidlertid er ikke deler av området spesielt sårbart for slik ferdsel sammenlignet

med andre områder der slik hjemmel er gitt. Fylkesmannen vil derfor ta inn en slik hjemmel i verneforskriften § 7 bokstav o.

Fylkesmannen tilrår vern av Dørdalen naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grenser.

Øytjernet naturreservat (utvidelse) i Gjøvik og Søndre Land kommuner (920 dekar, totalt etter utvidelse ca. 3533 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Formålet med naturreservatet er å bevare et relativt variert skogområde med betydelige innslag av gammel naturskog og med rike forekomster av den sjeldne og sårbare lavarten huldrestry. Videre er formålet med naturreservatet å bevare et område med særlig verdi for biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, plante- og dyrearter og naturlige økologiske prosesser. Naturreservatet er en god representant for de fuktige, gamle granskogene i søndre del av Oppland med rike og interessante forekomster av krevende busk- og bladlav, inklusive huldrestry, såkalte «huldrestryskoger». Det forekommer en del sumpskog. Deler av området er lite påvirket med gran i høy alder. Ut over nevnte arter forekommer uvanlige knappenålslav og sopparter knyttet til død ved. Det er et mål at de deler av området som har yngre skog, ved fri utvikling skal få samme betydning for bevaring av naturmangfoldet som de øvrige deler av verneområdet. Området som foreslås vernet har sine største kvaliteter som leveområde for den sterkt truete arten huldrestry. Dette er en ansvarsart for Norge. Arten har et av sine viktigste leveområder i åspartiene mellom Mjøsa og Randsfjorden. I området forekommer huldrestry nord for eksisterende naturreservat og i Venolhøgda vest for reservatet. Begge disse områdene har fuktig, gammel barskog («tåkeskog») med verdi A, svært viktig, i den nasjonale naturtypekartlegginga. Området er generelt rikt på hengelav, herunder også flere rødlistede arter. Store deler av området er preget av gammelskog, men det er lite dødved og området har dårlig dødvedkontinuitet. Venholhøgda har grov, gammel skog med noe læger i alle nedbrytningsstadier. Skogen i dette delområdet har et svært humid preg med bl.a. forekomst av sumpskog. I forhold til mangelanalysen for skogvernet oppfyller området viktige forekomster for rødlistearter godt. I området hekker eller har hekket også flere rødlistearter av fugl knyttet til våtmark. Det er spillplasser for skogsfugl i området. Verneverdiene i det foreslått utvidete arealet må ses i sammenheng med eksisterende naturreservat. Hele området sett under ett vurderes å ha verneverdien **, regionalt verdifullt.

Planstatus

Området er i sin helhet landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Andre interesser

Brukerinteressene i området er knyttet til skogbruk, beite, jakt og annet friluftsliv og rekreasjon. Det produktive skogarealet er ca. 1780 dekar, og det er en stående kubikkmasse på ca. 21000m³. Området blir mye brukt til jakt, bl.a. elgjakt. Det går flere preparerte skiløyper gjennom området, bl.a. ei hovedløype mellom Gjøvik og Vardalsåsen/Raufoss med 6m bredde. Landaasen Rehabiliteringssenter har etablert en tursti over Venholhøgda og gjennom området (Tussestien) og tilrettelagt et uteområde (turområde) ved toppen av høgda (Tusseplassen). Her er det bl.a. en gapahuk og en bålplass. Dette området blir relativt mye brukt av rehabiliteringssenteret. Opp til plassen går det også en traktorveg (vist på vernekartet) som benyttes til oppkjøring av ved med snøskuter og en sjelden gang i

nødsituasjoner for å hente ned pasienter. Senteret har også sammen med grunneier etablert ei skiløype som går nord for Venholhøgda (vist på vernekartet). Nord for Veholhøgda går det også en lett traktorveg (avmerket på vernekartet) som benyttes som atkomst mellom gnr./bnr. 25/89 i Søndre Land og skogsbilvegen avmerket på vernekartet i forbindelse med skogsdrift på denne eiendommen. Den aktuelle skogsbilvegen vil etter vernet bli nedlagt som en ordinær skogsbilveg (ny snuplass/velteplass vil bli etablert utenfor verneområdet), men vil opprettholde en funksjon som atkomstveg i forbindelse med bl.a. skogsdrift og jakt.

Trusler mot verneverdiene

Den mest umiddelbare trusselen mot verneverdiene er skogbruk med større og mindre hogstinngrep og tilhørende bygging av skogsveger.

Tekniske inngrep

I midtre/vestre del av området er det tatt med noe av ei hogstflate fra 2007/2008 innenfor foreslått verneområde (ca. 10 dekar). Dette er gjort av arronderingsmessige årsaker og må ses på som et restaureringsområde. Det er noen eldre grøfter i myrene og flere faste elgtårn innenfor området. Det foreligger planer for tetting av noen av grøftene og dermed restaurering av myrene. For andre inngrep, se over under andre interesser.

Høringsuttalelser

Språkrådet har ingen merknader til skrivemåten. Det utvidede naturreservatet dekker imidlertid et langt større område enn dette tjernet. Språkrådet ber derfor Fylkesmannen vurdere om det finnes et annet navn som vil være mer dekkende.

Landbruksdirektoratet viser til at det for Øytjernet er gitt spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for etablering av saltplasser, men ikke for motorisert ferdsel i forbindelse med et slikt tiltak. Direktoratet ber Fylkesmannen vurdere om det kan gis slike bestemmelser.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) viser til at det er foreslått restriksjoner mot sykling i området. NOTS påpeker at det foreligger lite forskning som bekrefter at syklende forstyrrer fugler mer enn gående og at en syklist på sti er sammenlignbar med en jogger. NOTS spør derfor om dette kan løses ved et ferdselsforbud i aktuelle tidsperioder, eller om en kan vurdere beliggenheten til de få stiene som finnes i området i forhold til hekkeplasser for sjeldne og sårbare fuglearter.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding

Det foreligger ikke ett samlende og godt navn for hele det aktuelle området verneforslaget omfatter. Andre aktuelle navn som Venolhøgda og Køltjennet er like lite samlende som Øytjernet. Samtidig har Øytjernet naturreservat etter hvert blitt et godt innarbeidet navn. Fylkesmannen tilrår derfor at det nye, utvidede naturreservatet får navnet Øytjernet naturreservat.

Landbruksdirektoratet har bedt Fylkesmannen vurdere om det bør være en hjemmel for motorferdsel i forbindelse med etablering av saltplasser. Deler av området er sårbart for motorisert ferdsel på barmark pga. mye myr. Andre deler er mindre sårbare, samtidig som utkjøring med snøskuter vinterstid er lite problematisk. Det siste bør for øvrig være den vanlige måten slik utkjøring foregår på. Fylkesmannen vil derfor tilrå at det tas inn en

hjemmel for motorisert ferdsel for etablering av saltplasser for bufe og hjortevilt i verneforskriften § 7 bokstav k.

Området Øytjernet er mest sårbart for forstyrrelser om våren og forsommeren i forbindelse med hekking av rødlistearter og spillplasser for storfugl. Området har imidlertid mye myr, og skiløypene i området, som kunne egnet seg for sykling, går over myrene. Disse er derfor sårbare for slitasje og kjøreskader. Viste skogsbilveg, traktorveger og stier på vernekartet gir samtidig et godt tilbud også for sykling i området. Fylkesmannen vil bemerke at når det gjelder både forstyrrelser og slitasje i sårbare områder, vil sykling komme i tillegg til annen ferdsel. Det er derfor viktig også å vurdere sumeffekter. Fylkesmannen opprettholder derfor i sin tilråding forslag til bestemmelser om sykling slik disse gikk på høring.

Fylkesmannen tilrår vern av Øytjernet naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grenser.

Nørdstebøberget naturreservat i Nordre Land og Etnedal kommuner (3170 dekar)

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag

Formålet med naturreservatet er å bevare et relativt stort og sammenhengende gammelskogområde med et meget rikt og variert artsmangfold, og der en stor andel er rik låglandsskog. Videre er formålet med naturreservatet å bevare et område med særlig verdi for biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, plante- og dyrearter og naturlige økologiske prosesser. Naturreservatet har en god liseidegradient med flere sjeldne og sårbare natur- og skogtyper som lågurt-furuskog, lågurt-granskog, høgstaudegranskog, sumpskog, rikt hasselkratt og boreal lauvskog. Stedvis er det svært kalkrikt med innslag av flere svært kalkkrevende arter. I naturreservatet er det et stort artsmangfold med en rekke sjeldne og sårbare arter særlig av karplanter og vedsopp. Området har mye død ved. I naturreservatet er det også en artsrik, sjelden og sårbar fuglefauna. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Nørdstebøberga er et større sammenhengende gammelskogsområde med en stor andel rik låglandsskog. Med unntak av enkelte mindre arealer med ung skog som er inkludert av arronderingsgrunner, er området svært lite påvirket av nyere inngrep. Skogen er relativt gammel, men det produktive miljøet gjør at trærne ofte faller over ende før de biologisk sett blir virkelig gamle. Allikevel står det noen veldig gamle trær av gran og furu innimellom. Oppå berget er imidlertid innslaget av eldre bartrær betydelig. Det finnes til dels svært mye dødved, mest av gran og osp, men også av andre treslag. Det er flere rødlistede naturtyper representert. Skogen er for det meste gammel og i enkelte partier oppunder bergene svært gammel. Høg produktivitet gjør at skogen ganske raskt utvikler strukturer. Selv om det finnes spor av gamle stubber i store deler av området, er skog for det meste godt sjiktet og med god aldersspredning. Det finnes stedvis ganske mye dødved og kontinuiteten er høy i partier. Dødved av gran og osp er vanligst. Hele 12 treslag finnes i området, og de fleste av disse forekommer relativt vanlig. Spisslønn, alm og hassel inngår i området. De tre sistnevnte for det meste knyttet til rasmark og andre varme miljø rett under de høye bergene. Alm finnes i tilnærmet rene bestander på enkelte stabiliserte rasvifter, men det er kun snakk om svært små arealer. Litt lind ble sett i øst. Noe alm-lindeskog finnes i de aller mest klimatiske gunstige delene.

Vegetasjonen er også variert med en blanding av tørre og fuktige, rike og fattige typer. Variasjonen styres av tilgangen på rikt sigevann i lia. En nokså stor andel av arealet er dekket av rike vegetasjonstyper og stedvis er det svært kalkrikt med innslag av flere svært kalkkrevende arter. Artsmangfoldet er stort med forekomst av en lang rekke rødlistede arter. 40 arter er foreløpig påvist. Disse artene fordeler seg på gruppene fugl, insekter, karplanter, lav og sopp. Mangfoldet av karplanter er stort. Utvalget av vedsopp i området er godt, med funn av flere arter i høye rødlistekategorier. Mange av disse er nye for eller svært sjeldne i regionen. Fuglfaunaen er også artsrik og lokaliteten er hekkeplass for flere sjeldne og sårbare arter. Ellers finnes tiurleiker i området. Insektfaunaen er dårlig undersøkt, men apollosommerfugl ble observert i 2012. I tillegg er området stort til å være

låglandsskog. Arronderingen er god. Det er flere rødlistede naturtyper representert, bl.a. lågurt-furuskog, høgstaudegranskog og lågurt-grankalkskog. Sumpskog som forekommer sparsomt, er rødlistet som del av typen flommyr, myrkant og myrskogsmark. Alle disse typene forekommer som mindre mosaikkenheter i området og er svært vanskelig å figurere ut som egne enheter. Området scorer høgt på flere verdiparametre og er vurdert til nasjonalt verneverdig og svært viktig (****). Området vil kunne bidra til oppfyllding av flere viktige mangler i skogvernet. Av generelle mangler bidrar området først og fremst på låglandsskog (sørboreal sone) og rike skogtyper (rike blandingskog, lågurtskog). Begge disse generelle manglene oppfylles i stor grad. Av prioriterte skogtyper inngår rikt hasselkratt, boreal lauvskog (ospeskog), rik lågurtskog, høgstaudekog og boreal naturskog.

Planstatus

Området er i sin helhet landbruk, natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Andre interesser

Brukerinteressene i området er knyttet til skogbruk, beite, jakt og annet friluftsliv. Det produktive skogarealet er ca. 2765 dekar, og det er en stående kubikkmasse på ca. 30000m³. Området grenser i nedre del til en skogsbilveg over en strekning på ca. 2750m.

Trusler mot verneverdiene

Den mest umiddelbare trusselen mot verneverdiene er skogbruk med større og mindre hogstinngrep og tilhørende bygging av skogsveger.

Tekniske inngrep

Innenfor området er det noen eldre hesteveger/traktorveger. I området har det tidligere stått en rampe til bruk i forbindelse med hanggliding. Det finnes rester etter denne i området utenfor der den tidligere har stått.

Høringsuttalelser

Språkrådet tilrår skrivemåten *Nørdstebøberget* i samsvar med tilrådd skrivemåte i Sentralt stedsnavnregister og norske rettskrivningsprinsipper.

Kartverket mener navnet bør endres til *Nørdstebøberget*. Stedsnavnet *Nørdstebøberget* er godkjent som stedsnavn og dermed ført inn i Sentralt stedsnavnregister, i samsvar med norsk rettskrivning.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) viser til at det er foreslått restriksjoner mot sykling i området. NOTS påpeker at det foreligger lite forskning som bekrefter at syklende forstyrrer fugler mer enn gående og at en syklist på sti er sammenlignbar med en jogger. NOTS spør derfor om dette kan løses ved et ferdselsforbud i aktuelle tidsperioder, eller om en kan vurdere beliggenheten til de få stiene som finnes i området i forhold til hekkeplasser for sjeldne og sårbare fuglearter.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding

Fylkesmannen vil følge rådet fra Språkrådet og Kartverket og endre skrivemåten til *Nørdstebøberget*.

Nørdstebøberget er hekkeplass for flere sjeldne og sårbare fuglearter i tillegg til forekomst av to tiurleiker. Området er mest sårbart for forstyrrelser om våren og forsommeren. Flere av de sårbare fugleartene har imidlertid tilhold i området gjennom hele året. Samtidig vil et tidsbegrenset forbud mot sykling på de relativt få traktorvegene i området bli vanskelig å forholde seg til og håndheve. Fylkesmannen vil dessuten bemerke at når det gjelder

forstyrrelser av sårbare arter, vil sykling komme i tillegg til annen ferdsel. Det er derfor viktig også å vurdere sumeffekter. Fylkesmannen opprettholder derfor i sin tilråding forslag til bestemmelser om sykling slik disse gikk på høring.

Det er gjort noen mindre grensejusteringer etter en befaring i området under høringa. Justeringene er gjort for å ta hensyn til eksisterende traktorveger, bilvegen som grenser til forslag til naturreservat og for å tilpasse grensene bedre til skogtilstanden i området. Det er også presisert at der vernegrensa følger skogsbilvegen i sør, går grensa for verneområdet 10m fra midten av denne vegen. Unntaket er ved en velteplass der vernegrensa er lagt utenom. Alle endringer er gjort i samråd med grunneierne. Befaringen har også medført at det er lagt inn bestemmelser i verneforskriften om vedlikehold og bruk av traktorveger i området. Vegene er vist på vernekartet. Traktorvegene skal kunne nyttes til bruk i forbindelse med utfrakt av storviltslakt, og én traktorveg vil også kunne benyttes til skogsdrift i tilgrensende område.

Fylkesmannen tilrår vern av Nørdestebøberget naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grenser.